

Posudek vedoucího bakalářské práce

Nikola Ždánková, *Vnímání svobody a smyslu života v kontextu alkoholické závislosti*

Předložená práce je pokusem ukázat případné terapeutické využití filosofie pro život. Klíčové prakticko-filosofické myšlenky zvolených představitelů francouzské větve existencialismu Jean Paul Sartra a Alberta Camuse jsou diskutovány v kontextu alkoholové závislosti, která ničí život samotného závislého i jeho bezprostředního okolí. Po sociálně-psychologické vstupní úvaze o alkoholismu si klademe otázku, co vede lidi k tomu, že propadají závislosti na alkoholu? Co v jejich životě nefunguje? Co by mohli, ba měli dělat jinak? Filosofie existence si klade přesně takovéto otázky a snaží se na ně formulovat odpovědi, jež mají normativní charakter s ambicí ovlivnit tak konkrétní praxi vedení života.

Jako zásadní se ukazuje problém svobody, ke které jsme odsouzeni a nemůžeme se nerozhodovat a nejednat, což může být jedním z pramenů tlaku, kterému se můžeme eventuálně snažit *uniknout* propadnutí závislosti třeba či zejména na alkoholu. Toto sartrovské „odsouzení ke svobodě“ je prostoupeno totální zodpovědností¹ za vše, co se v našich životech děje nebo neděje.² To může být přehnaná teze, která zaslouží zamyšlení a kritiku. Nevede to k narcisismu? Titanismu? Sebepřeceňování, jež nemůže neselhat? Nevede to naopak o to rychleji k frustraci a do náručí nějaké závislosti?³ Sartrovský anti-esencialismus se zde rovněž ukazuje jako odmítnutí konceptu „predispozic“ pro alkoholickou závislost i jejího *alibistického* pojetí jako „nemoci“, nýbrž je čistě záležitostí osobního rozhodnutí.

Ani camusovská zkušenost toho, že právě na ničem nezáleží, protože skutečnost postrádá smysl a je absurdní, nepomáhá sama o sobě. Opět to může být spíše přímější cesta do závislosti. Kolik lidí je kompetentních k tomu tvořivě uchopit a vést svou existenci při jasném a zřetelném vědomí nesmyslnosti všeho, co se děje či neděje?

¹ Současný osobnostní management (jako *pars pro toto* viz Jocko Willink) pro to vymyslel označení *extreme ownership*.

² Viz Jan Zahradníček a jeho skladba *Znamení moci*, ve které přichází ke slovu podobné přesvědčení, že každý jsme ve velkém souručenství a sounáležitosti světa zodpovědní za vše, co se děje. Viz Novák, Aleš, *K čemu básníci?*, Praha 2024.

³ Carl G. Jung v korespondenci poznamenal, že po vydání Heideggerovy knihy *Bytí a čas*, kde je kladený důraz na ustavičný decisionismus, odhodlanost a „autenticitu“, se rapidně plní psychiatrické léčebny frustrovanými a narušenými čtenáři této knihy.

Kategorie *úniku* by možná zasloužila bližšího a dalšího zamyšlení a rozpracování, tak jako kategorie *činnosti*, která se zdá být prostředkem „léčby“ i prevence vůči závislosti. Leč nestane se pak sama závislostí? Workoholismus⁴, obsedantní fyzické cvičení, diety, studium, meditace, dobrovolnický aktivismus apod.: nejsou to prostě *jen jiné* podoby závislosti, jež zakrývají, maskují či kompenzují principiální *prázdnotu* lidského nitra?

Předloženou práci doporučuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře.

2. srpna 2024

Doc. Aleš Novák, Ph.D.

Katedra filosofie

⁴ Což je přece slovo vzniklé ze slova alko-holismus.